

בבית המשפט העליון

ברעל"ע 54089-05-26

לפני: כבוד השופט אלכס שטיין

המבקש: חיים ארבל

נגד

המשיבה: ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין

בקשה לביטול החלטה

בשם המבקש: בעצמו

החלטה

1. לפניי בקשה לביטול החלטתי מיום 28.5.2026 אשר ניתנה במסגרת ההליך דנן (להלן: ההחלטה או ההחלטה מיום 28.5.2026). בהחלטה זו, דחיתי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים (השופט נ' פלקס) אשר ניתן ביום 16.4.2026 בעב"י 7752-09-25 – זאת, מכוח סמכותי לפי תקנה 148א לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן, בהתאמה: תקנות סד"א ו-תקנה 148א) ובהתאם ל"מהדורה מחמירה" של הלכת חניון חיפה (ראו: רע"א 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982)).

2. בבקשה שהונחה לפתחי כעת, מלין המבקש על הסתמכותי על תקנה 148א, מכוחה נדחתה בקשת רשות הערעור. לטענת המבקש, ההליך שנוהל בענייניו הוא מעין פלילי, ואילו תקנה 148א חלה רק בהליכים אזרחיים. לביסוס טענתו, נסמך המבקש על פסיקה אשר קבעה כי הליכים משמעותיים כדוגמת זה שלפניי הם בעלי אופי מעין-פלילי, ועל כן, טוען המבקש, כי תקנות סדר הדין האזרחי אינן חלות בגדרם (ראו: בר"ש 2099/24 צ"צ'אן נ' לשכת עורכי הדין, פסקה 5 להחלטתו של השופט נ' סולברג (1.4.2024) (להלן: עניין צ"צ'אן); בר"ש 1958/09 ברי נ' הועד המחוזי של לשכת עוה"ד בתל אביב, פסקאות י"ג-י"ד (10.5.2009) (להלן: עניין ברי)).

3. כפי שיבואר להלן, דין הבקשה להידחות.

4. השאלה בה נתבקשתי להכריע במסגרת הבקשה דנן היא זו:

האם ניתן להחיל את תקנות סדר הדין האזרחי – ובפרט, את תקנה 148א – בגדרה של בקשת רשות ערעור שהוגשה לבית המשפט העליון כאשר במוקדה פסק דין שניתן על ידי טריבונל משמעותי אשר אחריו בא פסק דינו של בית משפט מחוזי שאישר, דחה או שינה את פסק הדין המשמעותי?

5. אדרש תחילה להליכים שקדמו להגשת הבקשה דנן. תחילתם של הליכים אלו בהגשת קובלנה נגד המבקש, עורך דין במקצועו, לבית הדין המשמעותי המחוזי של לשכת עורכי הדין. בית דין זה הוציא מלפניו פסק דין עליו ניתן לערער בזכות לבית הדין המשמעותי הארצי – וזכות זו מומשה במקרה דנן. על פסק דינו של בית הדין המשמעותי הארצי ניתן לערער בזכות לבית המשפט המחוזי ירושלים (ראו: סעיפים 70-71 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן: חוק לשכת עורכי הדין)) – וגם זכות זו מומשה בענייננו. על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ניתן לערער בפני בית משפט זה, "בגלגול רביעי", אם בית משפט זה נותן רשות לכך לפי סעיף 41(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט). בקשה כאמור הוגשה ונדחתה על ידי בהחלטה מיום 28.5.2026.

6. עובר לשנת 2008, פסקי הדין של בית הדין המשמעותי הארצי של לשכת עורכי הדין היו ניתנים לערעור בזכות לפני בית משפט זה. מצב דברים זה שונה בעקבות חקיקת חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 32), התשס"ח-2008, בגדרו תוקן סעיף 71 לחוק, ונקבע כי ערעורים על פסקי דין של בית הדין המשמעותי הארצי יוגשו לבית המשפט המחוזי ירושלים. יחד עם כך, נוכח האמור בסעיף 41(ב) לחוק בתי המשפט, ניתן לערער על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, "בגלגול רביעי", לבית משפט זה, על יסוד בקשת רשות ערעור שמוגשת ומתקבלת בערכאתנו.

7. למרות השינוי האמור, תקנות בתי המשפט (סדרי דין בערעור לבית המשפט העליון לפי חוק לשכת עורכי הדין), התשמ"ט-1988 (להלן: תקנות בתי המשפט), אשר הותקנו מכוחו של סעיף 71 לחוק לשכת עורכי הדין, בנוסחו הקודם, והסדירו את אופן הגשת הערעור לבית המשפט העליון, לא תוקנו בהתאם לשינוי הסטטוטורי שנעשה. מכאן, שאין בידינו תקנות ספציפיות אשר מסדירות את אופן הגשתה של בקשת רשות ערעור לבית משפט זה ואת הליכי הערעור בפני בית המשפט המחוזי. כללי לשכת עורכי הדין (סדרי הדין בבתי הדין המשמעותיים), התשע"ה-2015 (להלן: כללי לשכת עורכי הדין), קובעים אמנם את סדרי הדין לפיהם נוהגים בית הדין המשמעותי המחוזי ובית הדין המשמעותי הארצי, אולם סדרי דין אלה כלל אינם קשורים, וממילא אינם מתייחסים,

לערעוירים על פסקי דינו של בית הדין הארצי אשר מוגשים לבית המשפט המחוזי ולבקשות רשות ערעור אשר מוגשות לבית משפט זה על-מנת לבטל או לשנות את פסיקתו של בית המשפט המחוזי בערעור שהוגש אליו (ראו: עניין צ'יצ'אן, בפסקה 5).

8. מכאן הצורך להכריע מה הם סדרי הדין שיחולו לגבי כל עניין ועניין שמתעורר בהליכי הביקורת השיפוטית על החלטותיהם ופסקי דינם של טריבונלים משמעתיים לסוגיהם. במסגרת זו, הוחלט להחיל את תקנות בתי המשפט במקרים המתאימים למרות שהסוגיה לא הוסדרה בחיקוק. למשל, נקבע כי המועד הקבוע בתקנות בתי המשפט להגשת הליך ערעורי לבית משפט זה ימשיך לחול – גם לאחר תיקונו של סעיף 71 לחוק לשכת עורכי הדין – בהגשת בקשת רשות ערעור (ראו: בש"פ 8497/19 פודים נ' ועדת האתיקה במחוז ירושלים של לשכת עורכי הדין, פסקאות 9-10 (31.12.2019)). כמו כן, נקבע כי הליכים משמעתיים דומים יותר במהותם וברוחם להליכים פליליים, ולכן הם מצויים במעגל המעין-פלילי (ראו: עניין ברי, בפסקה י').

9. אכן, ניתן למצוא את הדמיון בין ההליך המשמעתי לבין ההליך הפלילי. למשל, קיומם של הכרעות דין וגזרי דין בהליך המשמעתי מהדהד את הדמיון בין שתי מסכות הדינים. אולם, בענייני פרוצדורה, שומה עלינו לפעול, ככל שניתן, בהתאם לכללים פורמליים ברורים, ולא לפי "הדמיון המשפחתי" – ה-family resemblance, לפי מינוחו של הפילוסוף הנודע לודוויג ויטגנשטיין (ראו: LUDWIG WITTGENSTEIN, PHILOSOPHICAL INVESTIGATIONS 65e-71e (G.E.M. Anscombe trans., 3d. ed. 1968). לטעמי, לא די בדמיון להליך הפלילי כדי להגדיר את ההליך המשמעתי והליכי הביקורת השיפוטית שבאים בעקבותיו כהליכים פליליים (ראו והשוו: הש"פ 11-16705-25 צבר נ' נציבות שירות המדינה, פסקאות 10-11 (17.12.2025)). כפי שידענו מקדמת דנא, "לא כל דיון בעניין אשר יש לו צביון או אופי פלילי הופך ע"י כך לענין פלילי" [...]. [אלא רק] ענין המוכר על-ידי החוק הפלילי, או על-ידי חוקים פליליים, כעבירה פלילית" (ראו: ה"מ 203/57 עו"ד פלוני נ' המועצה המשפטית, פ"ד יא 1201, 1202-1203 (1957) (להלן: עניין עו"ד פלוני)).

10. במילים אחרות: "עניין פלילי" הוא עניין אשר מוגדר ככזה בחיקוק השייך למסכת דינים שעניינם עבירות פליליות ועונשים (ראו: עניין עו"ד פלוני, בעמ' 1203). הליך משמעתי לא ייחשב להליך פלילי, על כל המשתמע מכך, גם בהיבט של סדרי הדין אשר חלים עליו בערעור, שמא עלולה להיווצר אנומליה בדין. עמד על כך הנשיא י' אולשן בקבעו כי:

"הרי אם, למשל, מובא עורך דין לפני המועצה המשפטית וניתנה החלטה נגדו בקשר עם מעשה מסויים, שהוא גם מהווה עבירה פלילית נוסף על 'התנהגות שאינה הולמת את המקצוע', ולאחר מכן מובא עורך הדין הזה לפני בית משפט פלילי רגיל בהאשמה על המעשה הזה, לא יוכל לטעון 'כבר הורשעתי'" (ראו: עניין עו"ד פלוני, בעמ' 1203; וראו גם: סעיף 5 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ)).

11. כפועל יוצא מכך, אני סבור כי ההליך שלפנינו אינו בגדר הליך פלילי; ומשכך הוא, אין עמנו מקום להחיל את סדרי הדין המעוגנים בהוראות החסד"פ בנסיבות דנן.

12. אם אין לפנינו הליך פלילי, מהו טיבו של ההליך שבו קא עסקינן? האם הליך משמעתי אשר מתנהל בבית דין משמעתי של לשכת עורכי הדין הוא בגדר הליך מנהלי? אם כן, האם הליכי הביקורת השיפוטית שבאים בעקבות ההליך המשמעתי האמור, אף הם נופלים בגדרם של הליכים מנהליים?

13. לפי חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000 (להלן: חוק בתי המשפט לעניינים מנהליים), "רשות" היא רשות מרשויות המדינה, רשות מקומית, וכן גופים ואנשים אחרים הממלאים תפקידים ציבוריים על פי דין (ראו: סעיף 2 לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים). בית המשפט לעניינים מנהליים מוסמך לדון בהחלטות שניתנות על ידי לשכת עורכי הדין כרשות מכוחו של סעיף זה, בשילוב עם הוראות סעיף 5.1 וסעיף 21(5) לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים. ברם, פסיקתנו קבעה הבחנה ברורה בין ההחלטות המנהליות של לשכת עורכי הדין ומוסדותיה – כדוגמת החלטותיה של ועדת האתיקה – אשר כפופות לכללי המשפט המנהלי, לבין ההחלטות השיפוטיות אשר מתקבלות על ידי בית הדין המשמעתי של הלשכה בשתי ערכאותיו (ראו: בר"ש 1190/18 ועדת האתיקה המחוזית של לשכת עורכי הדין - מחוז תל-אביב והמרכז נ' עו"ד דוד ידיד, פסקה 12 (28.3.2019); בג"ץ 6218/93 ד"ר כהן, עו"ד נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד מט(2) 529, 538 (1995); בג"ץ 11269/03 עו"ד כמאל נ' שר המשפטים, פסקה 8 (8.12.2004)). בית הדין המשמעתי של הלשכה, שאף הוא יונק את סמכויותיו מחוק לשכת עורכי הדין, פועל כטריבונל שיפוטי עצמאי וחבריו אינם כפופים להנחיות של הגורמים הממונים בסולם ההיררכיה המנהלי של הלשכה (ראו: סעיף 64א לחוק לשכת עורכי הדין).

14. הבחנה זו, בין אופיו של בית הדין המשמעתי, כטריבונל שיפוטי, לבין אופייה של לשכת עורכי הדין כרשות מנהלית, באה לידי ביטוי גם בהליכי התקיפה של

החלטותיהם. בעוד שהחלטות של מוסדות הלשכה כרשות מנהלית (כגון החלטות ועדת האתיקה בעניין הגשת קובלנה) נתונות לביקורת שיפוטית של בית המשפט לעניינים מנהליים בגדרה של עתירה מנהלית, לא כך הוא הדבר לגבי החלטותיו ופסקי דינו של בית הדין המשמעתי של הלשכה. החלטות ופסקי דין אלה אינם נתונים לתקיפה במסלול המנהלי. הדרך לתקופם – המוסדרת בחוק לשכת עורכי הדין – כוללת, כאמור, הגשת ערעור לבית הדין המשמעתי הארצי, שעל פסיקתו ניתן להגיש ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים (ראו: סעיפים 70-71 לחוק לשכת עורכי הדין; וכן בג"ץ 11213/05 פלוני נ' ועד מחוז תל אביב והמרכז של לשכת עורכי הדין, פסקה 2 (20.7.2006)). מכאן עולה, לטעמי, מסקנה ברורה: ההליך שבגדרו מתקיימת ביקורת שיפוטית על פסיקותיו של בית הדין המשמעתי הארצי של לשכת עורכי הדין אינו בגדר הליך מנהלי, ועל כן לא חלים עליו כללי הדיון המיוחדים אשר קובעים את דרכי הדיון בבית משפט לעניינים מנהליים. כפועל יוצא מכך, הוא הדין לגבי בקשת רשות ערעור אשר מבקשת לתקוף את פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, שדן והכריע בערעור על פסקי דינו של בית הדין המשמעתי הארצי של לשכת עורכי הדין. בקשה כאמור, אף היא אינה נשלטת על ידי כללי הדיון אשר חלים בבתי משפט לעניינים מנהליים.

15. אחרי שידעתי שלא עסקינן בהליך מנהלי, ושכלליו של סדר הדין המנהלי אינם חלים בענייננו – מסקנה זו מובילה אותי אל כללי סדר הדין האזרחי, שכאמור כוללים בתוכם את תקנה 148א.

האם בפנינו הליך אזרחי?

16. תשובתי לשאלה זו היא בחיוב. חוק בתי המשפט מסדיר את סמכויות השיפוט בעניינים פליליים, מנהליים ואזרחיים. סעיף 40 לחוק בתי המשפט קובע את סמכותו העניינית של בית המשפט המחוזי במילים אלו:

”בית משפט מחוזי ידון באלה:

(1) כל עניין אזרחי או פלילי שאיננו בסמכותו של בית משפט שלום; בתביעה שכנגד אזרחית מוסמך לדון בית משפט מחוזי אף אם אותו עניין או אותה תביעה הם בסמכותו של בית משפט שלום, ואם התביעה שכנגד היא באותו הנושא או נובעת מאותן נסיבות – אף אם העניין או התביעה הם בסמכות המחלקה הכלכלית לפי סעיף 42ה; ואולם –

(א) היתה התביעה שכנגד בסמכותו של בית משפט לענייני משפחה, רשאי בית המשפט להעביר את התביעות לבית המשפט לענייני משפחה שבאזור שיפוטו היתה

מוגשת התביעה שכנגד, יהיה שווייה אשר יהא, אם לדעתו הצדק והתועלת בהעברה עולים על הפגיעה בעניינו של אדם אחר שהוא צד לתובענה;
 (ב) היתה התביעה שכנגד בסמכות המחלקה הכלכלית כאמור, רשאי בית המשפט להעביר אליה את התביעות, אם ראה כי חלקו של העניין הכלכלי בתביעות הוא משמעותי;
 (א1) עתירה מינהלית, ערעור מינהלי, תובענה מינהלית, עניין מינהלי ועניין אחר, לפי סעיף 5 לחוק בתי משפט לענינים מינהליים, התש"ס-2000 [...] "(ההדגשה הוספה – א.ש.).

17. צמד המילים הדיכוטומי "אזרחי או פלילי" מוליכני למסקנה פרשנית כדלקמן: כל עניין שאינו פלילי אשר מסור לסמכותו של בית משפט מחוזי הוא בהכרח עניין אזרחי. זאת, בכפוף לדינים המיוחדים שמסדירים את פועלו של בית משפט מחוזי בכובעו כבית משפט לענינים מנהליים, אשר, כאמור, אינם נוגעים לענייננו.

18. קבוצת המקרים אליהם מתייחסת התיבה "עניין אזרחי" היא קבוצה שיורית רחבה, שכאמור מקיפה כל עניין שאינו פלילי (ראו: ע"א 55/66 ראש המועצה וחברי המועצה המקומית אשדוד נ' אורן, פ"ד כ(4) 841, 850 (1966) (להלן: עניין אורן)).

הכלל הזה הוא כלל יסודי וחשוב, ועל כן אציגו במילותיו של בית משפט זה בעניין אורן:

"עצם צירוף המלים 'כל עניין אזרחי או פלילי' רומז לפי דעתי להשקפת המחוקק כי כל עניין שאינו 'פלילי' הוא 'אזרחי' (ראו: עניין אורן, בעמ' 850, פסקה 4 לפסק דינו של השופט ב' הלוי; כמו כן, ראו: יואל זוסמן סדרי הדין האזרחי 21 (מהדורה שניה מורחבת 1961)).

גישה זו קיבלה משנה תוקף לאחר תיקון 59 לחוק בתי המשפט. בדברי ההסבר לחוק נאמר במפורש כך:

"ויובהר כי 'עניין אזרחי' משמעו כל הליך שאינו פלילי ואינו הליך הנדון לפני בית המשפט לענינים מינהליים או בג"ץ".

19. הוזה אומר: כל הליך שבירורו מסור לסמכותם של בתי משפט בישראל – השלום והמחוזי – ושאינו הליך פלילי או מנהלי, הינו בהכרח הליך אזרחי. אשר על כן, הליך של ערעור על פסק דינו של בית הדין המשמעתי הארצי של לשכת עורכי הדין, שדינו להתברר בבית המשפט המחוזי ירושלים, הוא הליך אזרחי.

20. בהתאם לכך, ההליך שלפניי – בקשת רשות ערעור על הכרעתו של בית המשפט המחוזי ירושלים בהליך אזרחי – קרי: בהליך שאינו פלילי ואינו מנהלי – אף הוא בגדר הליך אזרחי. תקנה 180(ב) לתקנות סד"א קובעת כי "חלק ב' לתקנות אלה יחול על כל עניין אזרחי המובא לפני בית משפט, זולת אם נקבעו בדין בעניין פלוני סדרי דין מיוחדים אחרים". כך קבעו גם קודמותיה של תקנה זו, תקנה 2 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, ותקנה 2 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשכ"ג-1963, שלאורן שומה עלינו להבין את אשר נאמר על ידי השופט הלוי בעניין אורן ונכתב על ידי הנשיא זוסמן בספרו – דברים שהובאו על ידי מפי אומרים.

21. תקנה 148א נמצאת בחלק ב' לתקנות סד"א, ולפיכך היא חלה בענייננו-שלנו. אוסיף ואדגיש כי מסקנה זו תקפה ביחס לכלל הערעורים – בזכות וברשות – שעניינם החלטות ופסקי דין של טריבונלים משמעותיים לסוגיהם כאשר הדין ממקם ערעורים אלו בין כותליהם של בתי המשפט: השלום, המחוזי והעליון.

22. אחרי כל הדברים שאמרתי עד כה, אוסיף ואציין כי דברים אלו הם, במידה רבה, "תורה לשמה". זאת, מאחר שהבקשה אשר נדחתה על הסף בהחלטתי מיום 28.5.2026, נדחתה לא רק בהתבסס על האמור בתקנה 148א, אלא גם על יסוד הדין הכללי אשר נקבע על ידי מ"מ הנשיא מ' שמגר בהלכת חניון חיפה. הלכה זו קבעה, כידוע, כי רשות ערעור "בגלגול שלישי" מוגבלת מעיקרה למקרים חריגים בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית אשר חורגת מעניינם הפרטני של בעלי הדין.

כלשונו של מ"מ הנשיא שמגר:

"לא ניתן להגדיר באופן ממצה מראש את סוגי המקרים, בהם תוענק רשות לערער מפאת חשיבותם [...] אך המדובר בעיקר באלו: שאלות בעלות חשיבות חוקתית; נושאים, בהם יש החלטות סותרות של ערכאות נמוכות יותר, ואשר בהם טרם נפסקה הלכה על-ידי ערכאות הערעור הגבוהה ביותר, הווה אומר, מקרים, בהם יש לתרום לאחידותה של ההלכה; מקרים, בהם יש חשיבות עניינית לבעיה המשפטית המועלית בהם בין כעמדה בפני עצמה ובין מבחינת הקשרה או זיקתה לנושאים משפטיים אחרים; מקרים, בהם יש חשיבות ציבורית בעניין; במלים אחרות, מקרים, בהם החשיבות המשפטית חורגת מן העניין שיש לצדדים הישירים בהכרעה במחלוקת" (ראו: הלכת חניון חיפה, בעמ' 128ה-ו).

23. בענייננו-שלנו מדובר בבקשת רשות ערעור "בגלגול רביעי", ועל כן הדברים שציטטתי זה עתה חלים בו ביתר שאת. בהתאם לכך, כאמור בהחלטתי מיום 28.5.2026, "רשות ערעור בתיקים כאלה תינתן במשורה שבמשורה, [...] בגדרי 'מהדורה מחמירה' של הלכת [...] חניון חיפה" (ראו: עניין ברי, בפסקה ז'). הבקשה שנדחתה על ידי בהחלטתי מיום 28.5.2026 לא תאמה אמת-מידה מחמירה זו וגם לא העלתה חשש ממשי לעיוות דין, ומטעמים אלה נדחתה.

24. נוכח כל האמור לעיל, הבקשה הנוכחית נדחית בזאת. החלטתי מיום 28.5.2026 תוסיף לעמוד על כנה.

ניתנה היום, ט"ז תמוז תשפ"ו (01 יולי 2026).

אלכס שטיין
שופט